

Dagvatten- och skyfallsstrategi för Knivsta kommun

Beslutsdatum: 2026-10-07
Giltighetstid: ÅÅÅÅ-MM-DD

Knivsta kommun

Innehåll

1. Inledning 3

2. Syftet med dagvatten- och skyfallsstrategin 5

3. Vägledande mål, lagar och styrdokument 5

4. Dagvatten- och skyfallsvatten i bebyggd miljö 6

4.1 Dagvattnets påverkan på sjöar, vattendrag och grundvatten 6

4.2 Skyfall kan orsaka översvämningar i tätorterna 10

4.3 Dagvattenhantering i Knivsta idag 12

5. Mål för dagvatten- och skyfallshanteringen 15

5.1 Principer kopplade till funktion 16

5.2 Principer kopplade till styrning och utformning 17

6. Ansvarsfördelning 18

6.1 Kommunens övergripande ansvar 18

6.2 Samhällsbyggnadskontoret 19

6.3 Knivsta vatten 21

6.4 Exploatör 22

6.5 Fastighetsägare 22

7. Genomförande av dagvatten- och skyfallsstrategin 23

8. Referenser 24

1. Inledning

Den här dagvatten- och skyfallsstrategin är ett övergripande styrdokument som anger mål, riktlinjer och principer för hur dagvatten och skyfall ska hanteras inom Knivsta kommun. Strategin utgår från lokala förutsättningar och syftar till att fungera som en vägledning för en hållbar dagvattenhantering. En välplanerad dagvattenhantering kan minimera risker kopplat till dagvatten, som översvämningar och utsläpp av föroreningar. Genom att följa strategin kan Knivsta möta dagens och framtidens utmaningar, samt skapa ett robust, attraktivt och motståndskraftigt samhälle.

Dagvatten är tillfälliga flöden av regn- eller smältvatten som rinner av på markytan eller konstruktioner så som vägar, byggnader och andra hårdgjorda ytor. Dagvattenhantering innebär bortledande eller omhändertagande av dagvatten från ett område med samlad bebyggelse.

Skyfall är ett mycket kraftigt och intensivt regn under en kort tidsperiod. Ett skyfall leder ofta till översvämningar särskilt i tätbebyggda områden.

En dagvattenrecipient är det vattenområde (sjö, vattendrag, dike) där dagvattnet slutligen hamnar.

Dagvatten och skyfall kan orsaka översvämning i bebyggd miljö eller förorena grundvatten, sjöar och vattendrag om det inte hanteras på rätt sätt.

När stad och landsbygd förtätas och fler hårdgjorda ytor tillkommer minskar möjligheten för dagvatten och skyfall att infiltrera (Figur 1Figur 1), fördröjas och renas. Om dagvatten betraktas som en resurs och tas omhand på rätt sätt kan det bidra till en attraktiv stadsmiljö (Figur 2).

Naturbaserade lösningar, så som gröna ytor och öppna dagvattenanläggningar i stadsmiljön, sänker flödeshastigheten på dagvatten och minskar översvämningsrisken samtidigt som dagvattnet renas från föroreningar. Det kan även gynna andra ekosystemtjänster såsom biologisk mångfald, luftrening, temperaturreglering samt bidra till bättre hälsa och skapa estetiska- och rekreativa mervärden. Genom att reservera ytor för skyfall och reglera höjdsättningen i nya detaljplaner kan riskerna till följd av skyfall minskas.

Figur 1. Hårdgjorda ytor i tätorten bidrar till minskad infiltration av dagvatten och skyfall, vilket ökar avrinningen och belastningen på ledningsnätet samt föroreningsgraden i sjöar och vattendrag.

Figur 2. I Dammparken i Alsike betraktas dagvatten som en resurs som skapar mervärden i form av ekosystemtjänster och möjlighet till rekreation. Foto: Knivsta kommun

2. Syftet med dagvatten- och skyfallsstrategin

Syftet med strategin är att Knivsta kommun, genom gemensamma mål, ska kunna arbeta för en långsiktigt hållbar och klimatanpassad dagvatten- och skyfallshantering i kommunen. Strategin ska ge stöd i form av mål och vägledning vid planering och utveckling av både ny och befintlig bebyggelse. Dagvatten och skyfallsvatten är ett gemensamt ansvar och strategin riktar sig till samtliga delar av kommunens organisation, inklusive kommunala bolag, samt till externa aktörer som väghållare, fastighetsägare, exploatörer, byggherrar m.fl.

Dagvatten- och skyfallsstrategin omfattar hela planeringsprocessen: från översiktlig planering, detaljplanering och markförsäljning till bygglov, genomförande samt skötsel och underhåll av anläggningar. För att samarbetet ska fungera väl och kostsamma skador undvikas behövs ett gemensamt ramverk.

3. Vägledande mål, lagar och styrdokument

Dagvatten- och skyfallshanteringen styrs av flera lagar och förordningar, främst lagen om allmänna vattentjänster (LAV), miljöbalken (MB), plan- och bygglagen (PBL) samt EU:s vattendirektiv.

Förutom ovanstående lagar och förordningar hanteras även skyfall under översvämningsdirektivet och lagen om kommuner och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Regeringen har via Naturvårdsverket beslutat om två etappmål för dagvattenhantering. De syftar till att främja hållbar dagvattenhantering som bidrar till klimatanpassning, minskad spridning av föroreningar och näringsämnen och till att betrakta dagvattnet som en resurs.

Hanteringen regleras även genom kommunala föreskrifter om användning av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen (KFVA) och genom styrande dokument som översiktsplan, vattentjänstplan och grönplan. Lokala åtgärdsprogram (LÅP) finns framtagna för flera vattenförekomster i Knivsta; Lövstaån, Valloxen, Knivstaån, Pinglaström och Ekebyån.

KFVA reglerar ansvarsgränser mellan huvudmannen för vatten och avlopp (VA-huvudman) och anslutna abonnenter. Föreskrifterna inkluderar exempelvis krav på dagvattnets kvalitet och egenskaper innan det avleds till den allmänna anläggningen. Vidare innehåller de regleringar gällande VA-huvudmannens skyldighet att ta emot dagvatten.

De lokala åtgärdsprogrammen för ytvattenförekomster anger bland annat förslag på platser där det är lämpligt att etablera större anläggningar för rening av dagvatten från befintlig bebyggelse.

En översiktsplan visar kommunens viljeinriktning för mark- och vattenanvändning. Den beskriver bland annat hur vattenfrågor ska hanteras på en övergripande nivå och hur hänsyn ska tas till miljökvalitetsnormerna (MKN) för yt- och grundvatten. MKN för vatten anger att minst god ekologisk och kemisk status ska uppnås i samtliga klassade vattenförekomster. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men fungerar som vägledning vid fortsatt planering och utveckling.

En detaljplan skapar förutsättningar för en god dagvattenhantering. Detaljplanen reglerar exempelvis utformning av allmän plats och gator, höjdsättning för mark och vägar, förekomst av vegetation, samt bebyggelsens omfattning och läge.

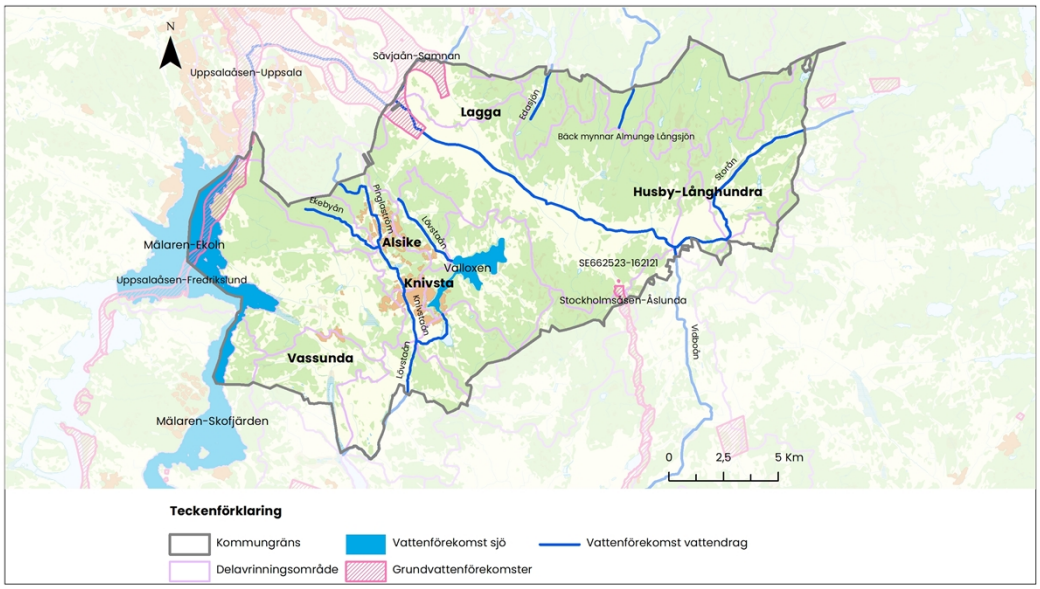
Vid detaljplaneläggning ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet. Det innebär att kommunen behöver göra en tidig och översiktlig bedömning av möjligheterna att kunna ta hand om dagvatten och skyfall på ett hållbart sätt, samt hur kommunen avser uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten.

Dagvattenhanteringen påverkas också av innehållet i kommunens grönplan. Grönplanen beskriver hur kommunen ska bevara och utveckla grönstruktur för rekreation, naturvärden och ett klimatsäkert samhälle, och pekar ut platser där naturbaserade lösningar som våtmarker och grönytor bör bevaras eller anläggas.

4. Dagvatten- och skyfallsvatten i bebyggd miljö

4.1 Dagvattnets påverkan på sjöar, vattendrag och grundvatten

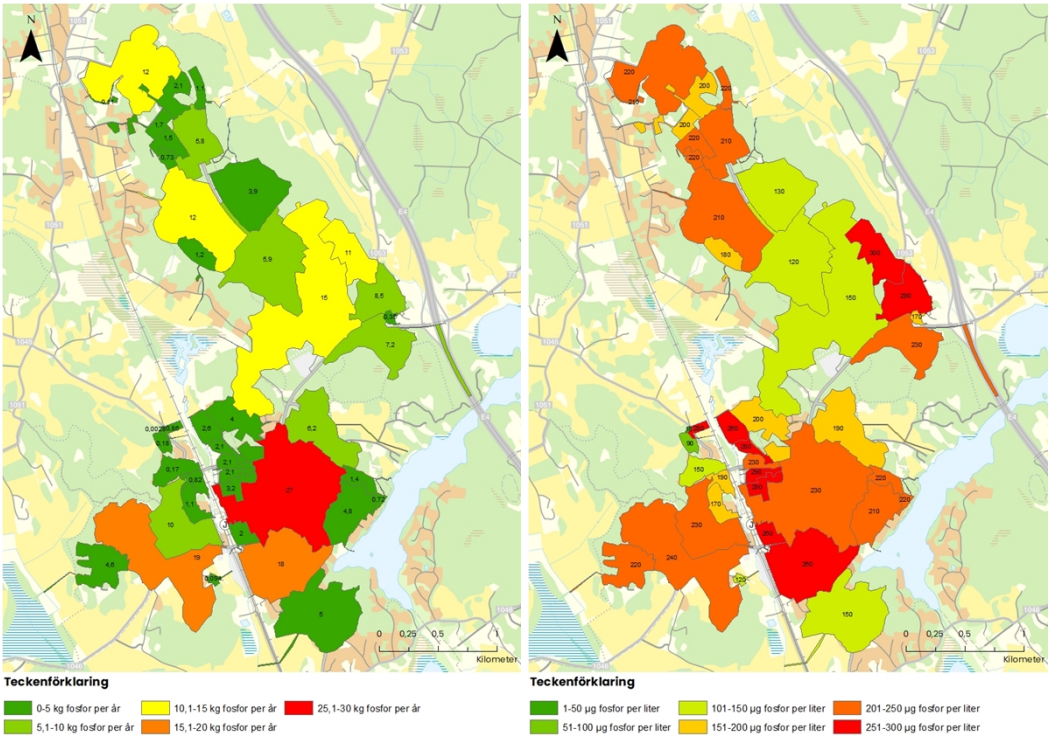
I Knivsta finns flera vattenförekomster. Dessa visas i Figur 3. För aktuell status enligt vattendirektivet hänvisas till https://viss.lansstyrelsen.se.

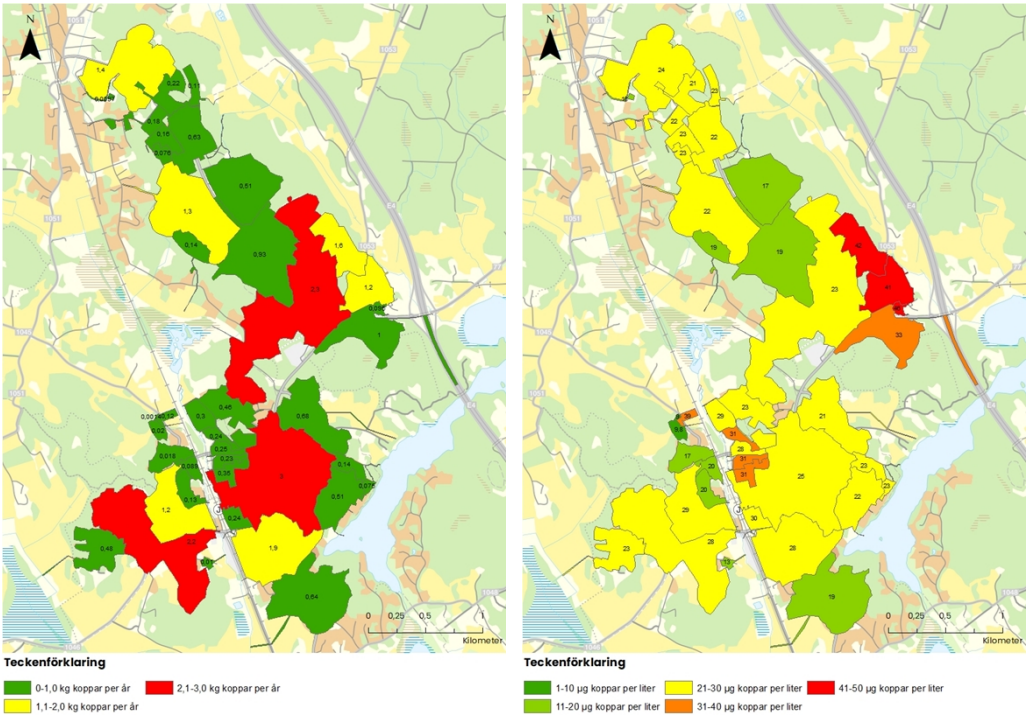
Figur 3: Vattenförekomster i Knivsta

Dagvatten kan behöva renas utifrån dess föroreningsinnehåll. Känsligheten hos recipienten som mottar dagvattnet styr kraven på rening. De recipienter som tar emot dagvatten i Knivsta uppnår inte gällande miljökvalitetsnormer för ytvatten, vilket innebär att mängden föroreningar måste minska. När Knivsta och Alsike växer behövs ett aktivt och konsekvent arbete med dagvattenrening. Detaljplaneprocessen ställer krav på att hänsyn tas till miljökvalitetsnormerna i mottagande recipient. Dagvatten ska renas från näringsämnen och andra föroreningar så att möjligheterna att uppnå god status i våra vattenmiljöer inte försämras. I de lokala åtgärdsprogrammen finns förslag på åtgärder.

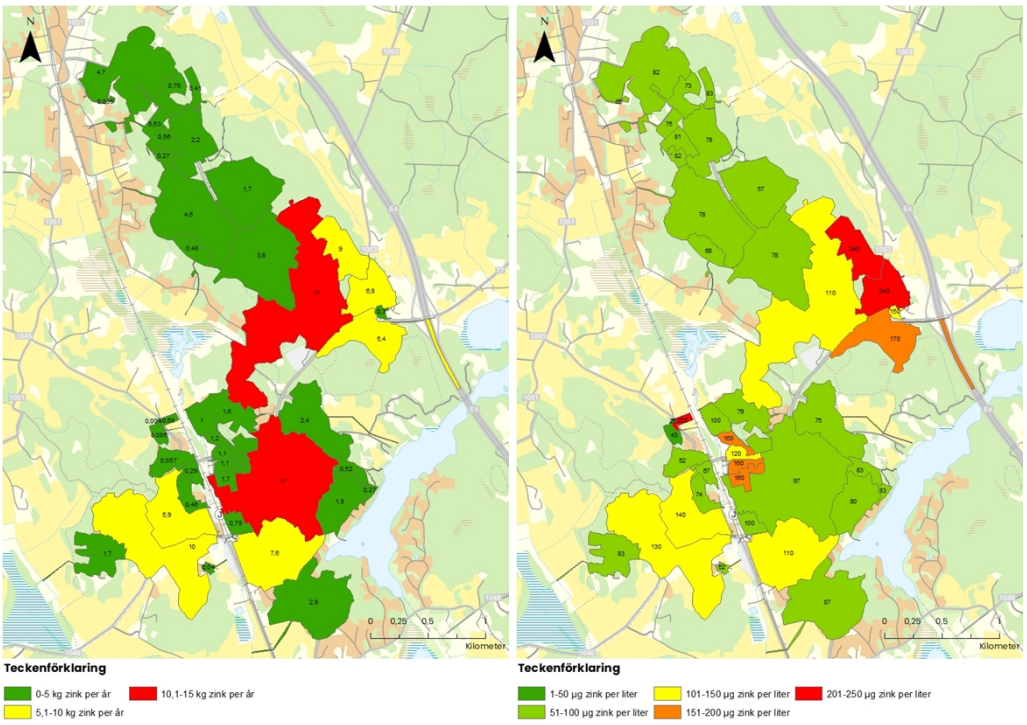
Halten och mängden föroreningar i dagvattnet varierar beroende på markanvändningen. Ämnen som förorenar dagvattnet från bebyggda områden är främst näringsämnen, tungmetaller, organiska miljögifter och oljor. Figur 4-*6* visar modellerat föroreningsinnehåll i dagvatten för de tekniska avrinningsområdena. Figurerna visar halter och mängder av fosfor, koppar och zink vilket är föroreningar man har god kunskap om i dagvattnet. Överskott av näringsämnen kan leda till övergödning av sjöar och vattendrag, vilket orsakar algblomning och syrebrist. Näringsämnen kommer bl.a. från gödsel, läckage från grönområden, jordbruk och avloppsvatten. Metaller är miljöfarliga, kan bioackumuleras och påverkar vattenlevande organismer negativt även vid låga halter. De kommer ofta från trafiken, byggnadsmaterial, industrier och tak. PFAS är ett aktuellt ämne, det saknas dock mycket kunskap om källor och spridningsmönster i dagvatten och därför redovisas det inte i figurerna. Informationen ger en indikation på var det är viktigast att rena dagvatten från befintlig bebyggelse.

Figur 4: Modellerade mängder och halter fosfor.

Figur 5: Modellerade mängder och halter koppar.

Figur 6: Modellerade mängder och halter zink.

Rening av dagvatten från befintlig bebyggelse behöver förbättras. Där det är genomförbart kan rening av dagvatten från nya och befintliga områden kombineras till gemensamma dagvattenlösningar, till exempel enligt förslagen i de lokala åtgärdsprogrammen.

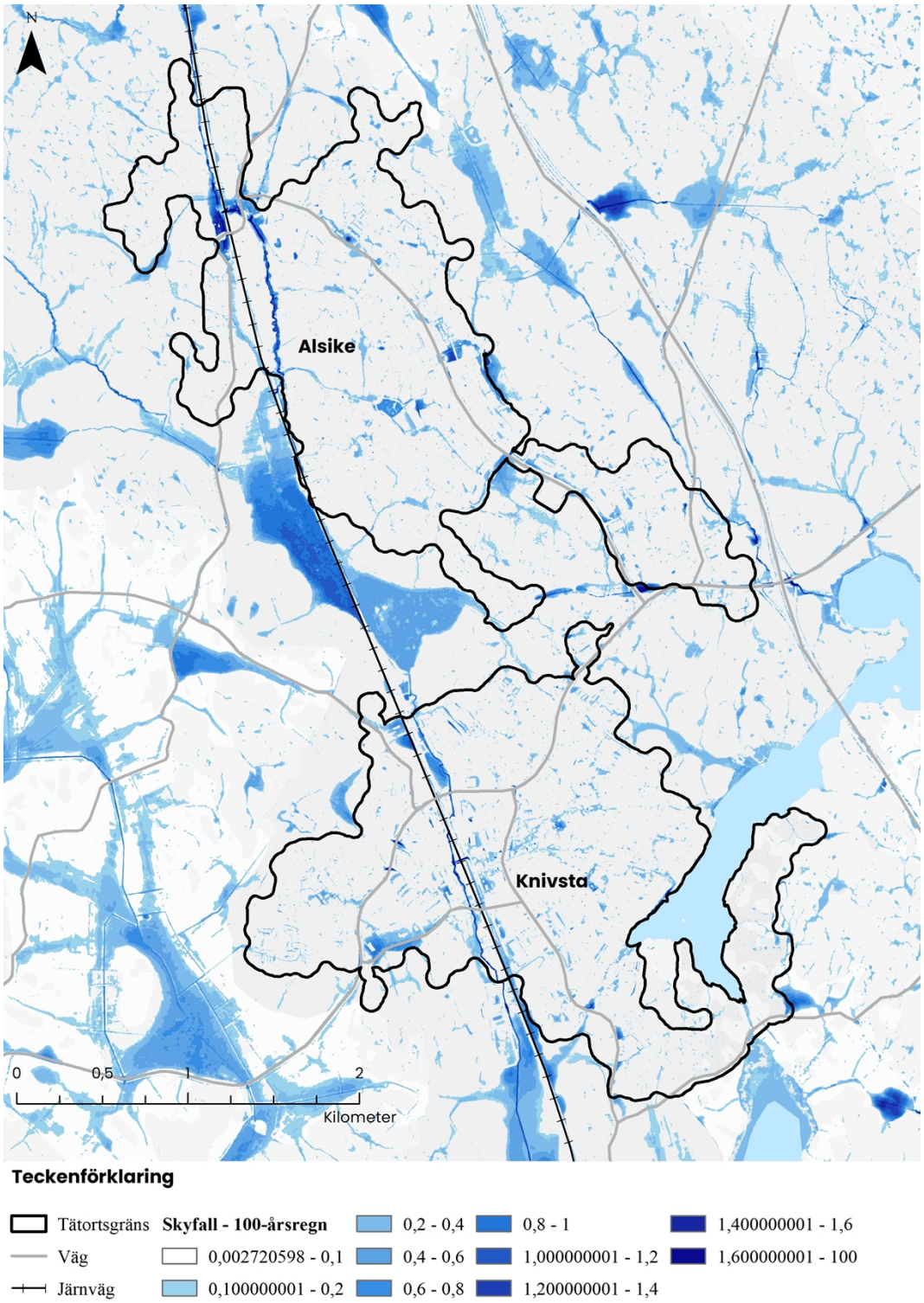
Figur 7: En stor del av dagvattnet från vägar och befintlig bebyggelse går orenat ut i Lövstaån (till vänster) och Valloxen (till höger). Foto Knivsta kommun

I många fall ligger bebyggelsen i nära anslutning till diken som behöver nyttjas för avledning av dagvatten. Dikena kan vara enskilda diken eller ingå i ett markavvattningsföretag. Vid exploateringen förändras avrinningsmönstret då mer mark hårdgörs. När regnet avleds kan det orsaka nedströmseffekter på enskilda diken, rörledningar eller anläggningar som ingår i ett markavvattningsföretag. Markavvattningsföretagets anläggningar är ofta dimensionerade för att hantera ett flöde 1 – 2 l/s ha. Om dagvattenlösningen möter kravet på dimensionerande flöde i markavvattningen ska de fastigheter som avleder dagvatten i regel också delta i markavvattningsföretaget. Detta kan göras genom en överenskommelse om fördelning av kostnader mellan dagvattenintresset och markavvattningsintresset som fastställs i en omprövningsansökan till mark och miljödomstolen. I det fall då det dimensionerande flödet inte kan mötas kan det krävas att markavvattningsföretagets anläggning förändras så att olägenheter undviks. Det kan handla om att bredda ett dike, byta ut rörlagda sträckor eller vägtrummor. En sådan lösning innebär ofta tillståndspliktig vattenverksamhet då de tillståndsgivna dimensionerna på diket förändras.

4.2 Skyfall kan orsaka översvämningar i tätorterna

Klimatförändringarna medför fler och kraftigare regn vilket ökar risken för översvämning. Ett skyfall är ett kortvarigt men extremt kraftigt regn, minst 50 mm på en timme. Samtidigt sker förtätning i tätorterna vilket ofta leder till ökad avrinning och större vattenflöden (Figur 8). För att hantera större regnmängder och minska konsekvenserna vid översvämning ska till exempel byggnader och samhällsviktiga funktioner inte placeras i lågpunkter och sekundära, avrinningsvägar säkerställas. Skyfallsytor behöver också säkerställas där det finns behov.

En skyfallsmodell har tagits fram för Knivsta kommun där regn med 100 och 500 års återkomsttid modellerats. En klimatfaktor på 25% har också lagts till. Genomförda skyfallssimuleringar visar flödesriktningar, maximalt vattendjup och översvämningarnas maximala utbredning. Karteringen är ett viktigt planeringsunderlag vid riskanalyser och konsekvensbedömningar.

Figur 8: Modellerade översvämningar i Knivsta vid ett 100-års regn med klimatfaktor 1,25.

Ansvaret för skydd av egendom ligger i första hand på fastighetsägaren oavsett om denna är privatperson, ett företag eller myndighet. Fastighetsägaren har ett långtgående ansvar att skydda sin egendom mot skador orsakade av skyfall och när skada skett återställa byggnader och tomt. Fastighetsägaren får inte försämra översvämningssituationen för nedströms liggande fastigheter.

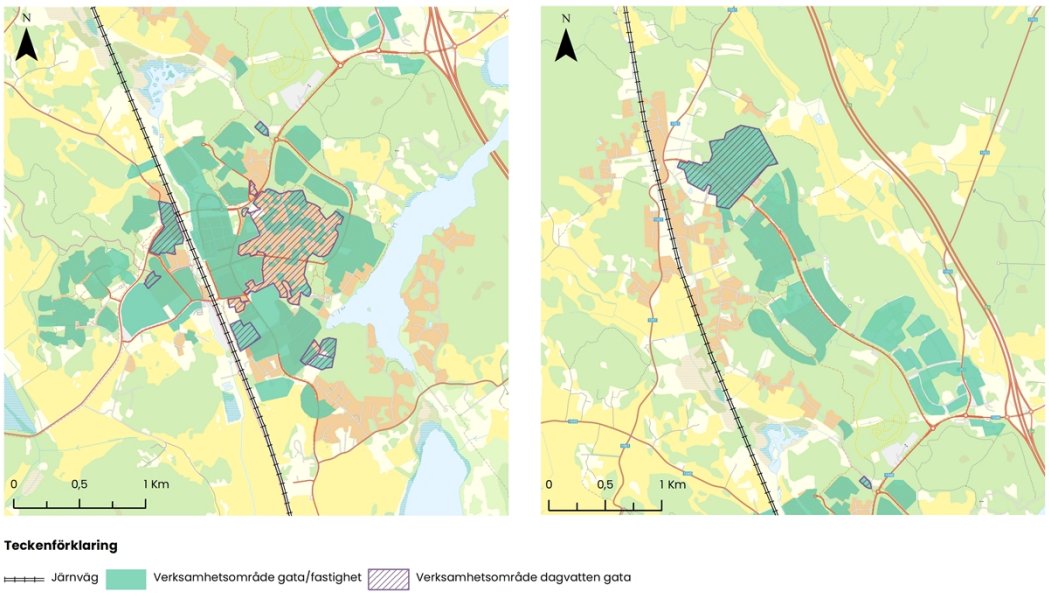
Vid detaljplaneläggning ansvarar kommunen för att skador på ny eller befintlig bebyggelse orsakade av skyfall undviks. Kommunen kan i vissa fall bli skadeståndsskyldig (enligt skadeståndslagen) om kända risker för skyfall inte beaktats i tillräcklig omfattning och detta leder till skada.

Figur 9. Översvämning vid Gredelbyleden i Knivsta år 2024. Foto: Privat

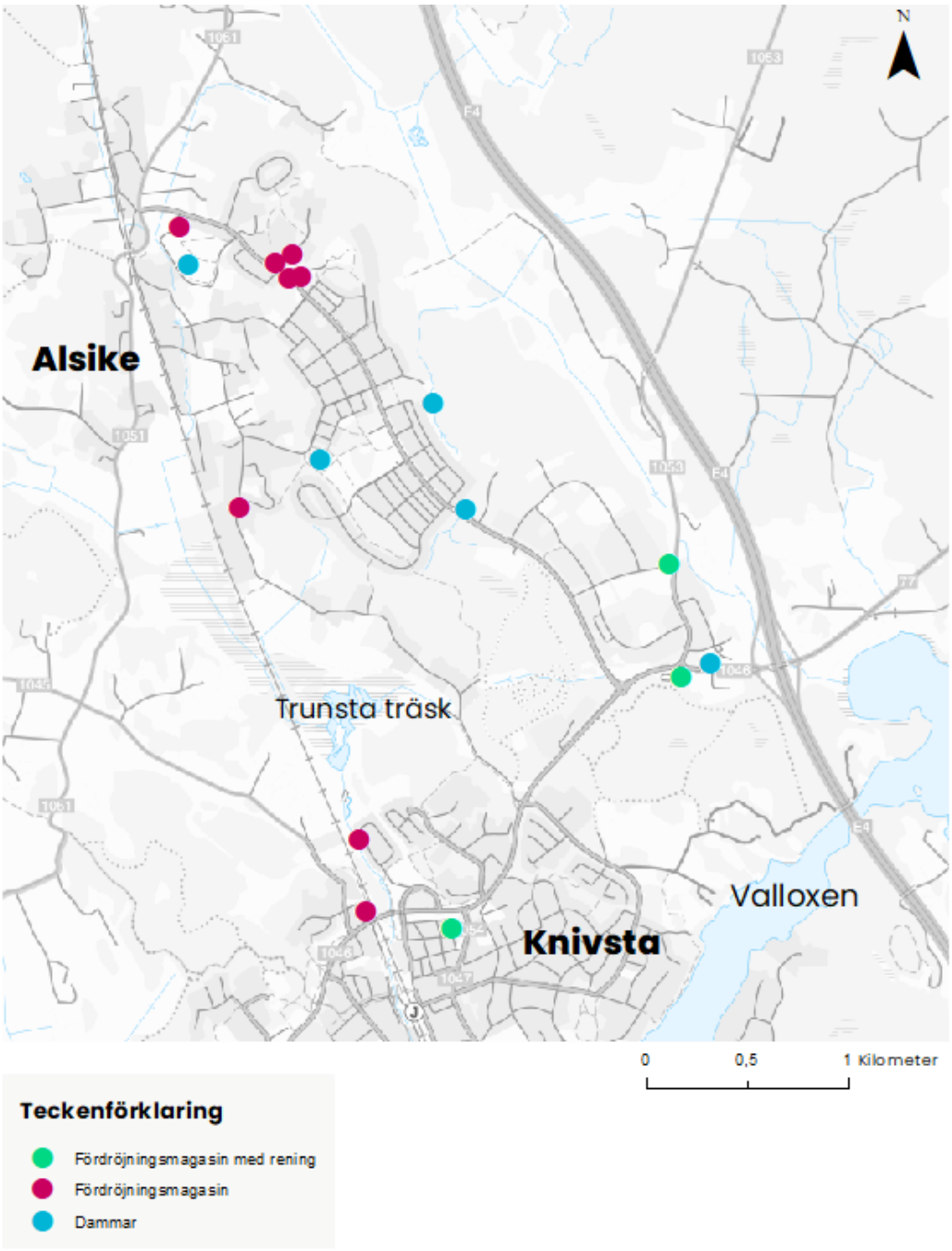
4.3 Dagvattenhantering i Knivsta idag

Ett verksamhetsområde för dagvatten finns för större delen av tätorterna Knivsta och Alsike, se Figur 10. Inom verksamhetsområdet har VA-huvudmannen Knivstavatten AB ansvar för bortledning och vid behov rening och/eller fördröjning av dagvattnet innan det leds till recipient. Fastighetsägare inom verksamhetsområdet ansvarar för att inte släppa ut miljöfarliga ämnen till den allmänna dagvattenanläggningen (enligt KFVA), samt att fördröja sitt dagvatten där det är möjligt. Utanför verksamhetsområdet ansvarar varje fastighetsägare för dagvatten från sin fastighet.

Figur 10: verksamhetsområde för dagvatten i Knivsta kommun

Majoriteten av dagvattnet från befintlig bebyggelse och vägar går idag ut orenat i Knivstas recipienter. Cirka 20 procent av ytan inom verksamhetsområdet för dagvatten (fastighet + gata) renas och fördröjs i fem dammar (varav fyra tillhör Knivstavatten AB), en sumpskog, två makadamdiken och ett infiltrationsmagasin, se Figur 11. Dessutom finns åtta fördröjningsmagasin i form av rörmagasin, infiltrationsmagasin respektive kassettmagasin som främst är avsedda för fördröjning. Trunsta träsk som ingår i naturreservatet Gredelby hagar och Trunsta träsk ligger mellan tätorterna Alsike och Knivsta. Merparten av dagvattnet från Alsike och ungefär halva Ar rinner till Trunsta träsk som fungerar som en naturlig reningsanläggning. Åtgärder för sedimentationstömning och rening inom Trunsta träsk bör inte utföras utan en bedömning av påverkan på naturvärden.

Figur 11 Kartan redovisar befintliga dagvattendammar (blå), fördröjningsmagasin med rening (grön) och fördröjningsmagasin (rosa) i tätorterna Knivsta och Alsike. Grundkarta från Lantmäteriet, 2025.

5. Mål för dagvatten- och skyfallshanteringen

Nedan anges målen för att uppnå en långsiktigt hållbar och klimatanpassad dagvatten- och skyfallshantering i Knivsta kommun.

- **I Knivsta kan vi bada i våra sjöar och dricka vårt grundvatten**

  Dagvattenhanteringen säkerställer god vattenkvalitet i sjöar, vattendrag och grundvatten. Den ska dessutom bidra till naturlig grundvattenbildning. Hantering sker så nära källan som möjligt och vattnet fördröjs och renas innan vidare avledning.

- **Dagvatten och skyfallslösningar utformas till gröna, trivsamma och trygga platser i trädgårdsstaden**

  Dag- och skyfallsvatten nyttjas som en resurs för att skapa ett trivsamt, robust och tryggt samhälle.

- **Genom en motståndskraftig småstadsmiljö är våra hem och vår infrastruktur skyddad från översvämningar**

  Dagvattenhanteringen anpassas till nya krav utifrån ett förändrat klimat. Den utgår från avrinningsområdet och utformas på ett ekonomiskt hållbart sätt med tydlig ansvarsfördelning, så att skador vid skyfall på allmänna och enskilda egendom undviks.

Den bästa lösningen på en plats beror på dess specifika förutsättningar som recipientens känslighet, avrinningsområden, dagvattnets föroreningsinnehåll, tillgängliga ytor för dagvattenhantering, naturliga lågpunkter samt krav på gestaltning. Hänsyn ska alltid tas till förändrade nederbördsmönster på grund av klimatförändringar.

Figur 12: Dagvattenhanteringen anpassas efter platsens förutsättningar, där gröna lösningar (till vänster) är att föredra, men inte är lämpliga om platsen saknar förutsättningar för växter att trivas (till höger). Foto: Knivsta kommun

Nedan ges förslag på principer att följa för att uppnå målen. Principerna har delats upp utifrån koppling till funktion eller styrning och utformning.

5.1 Principer kopplade till funktion

1. Dagvattenhanteringen ska efterlikna vattnets naturliga rörelse och reningsprocesser i så stor utsträckning som möjligt. Det innebär att nyttja mark och vegetation för fördröjning, rening och infiltration.
2. Dagvatten ska renas och fördröjas, först lokalt där dagvatten uppstår, via ytliga gröna lösningar och därefter vid behov i en större samlad lösning.
3. I de fall ett område ingår i verksamhetsområde för dagvatten ska dagvattnet renas från näringsämnen och föroreningar innan det når den allmänna dagvattenanläggningen. Dagvatten får inte orsaka skada på det allmänna dagvattennätet eller enskild egendom.
4. Vid nybyggnation ska dagvatten från befintlig bebyggelse renas i gemensamma dagvattenanläggningar där det är möjligt.
5. Dagvattenanläggningarnas huvudsakliga funktion är rening och/eller fördröjning men kan dessutom bidra till ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter. I tätorten ska dagvattenanläggningar gestaltas mer påtagligt än på landsbygden.
6. Skötsel och underhåll av dagvattenanläggningar ska kunna ske så att deras funktion bibehålls. Det kan innebära att undvika näringstillförsel genom gödsling och att organiskt material på jordytan förs bort.
7. Dagvattenanläggningar ska vara tillgängliga för drift- och skötselinsatser.
8. Dagvattenutsläppet till ett markavvattningsföretag/enskilt dike behöver vara juridiskt säkerställt innan bygglov kan ges för den första bebyggelsen inom detaljplanen

Figur 13. Vänstra bilden visar dammen i Dammparken, Alsike som är ett exempel på dagvattenanläggning som utöver rening och fördröjning även bidrar med flera ekosystemtjänster och rekreativa värden. På högra bilden visas ett erosionsskydd i en växtbädd. Foto: Knivsta kommun

5.2 Principer kopplade till styrning och utformning

1. Undvik bebyggelse i lågpunkter och reservera dessa ytor som översvämningsytor vid skyfall eller för avledning av dag- och skyfallsvatten. Utnyttja ytor så som idrottsplatser, parker och grönområden som översvämningsbara ytor.
2. Beakta alltid risken för översvämning innan beslut om förtätning, ny- eller ombyggnation, till exempel inför begäran om planbesked eller bygglov. Det innebär att möjligheterna att skapa sekundära avrinningsvägar och översvämningsytor ska bedömas.
3. Säkerställ ytor för infiltration. Dagvatten ska kunna ledas dit med självfall.
4. Grad av genomsläpplighet samt hårdgöring av ytor styrs genom planbestämmelser i syfte att säkerställa infiltration och för att minska risk för skadliga översvämningar.
5. I tätorten ska dagvattenanläggningar gestaltas med fokus på att skapa upplevelsevärden i större utsträckning än på landsbygden.
6. Regnbäddar ska utformas så att dagvattnet kan ledas in i dessa. Detta görs exempelvis genom nedsänkta växtbäddar där vatten kan rinna in på bred front från flera håll, eller via öppningar i kantskyddet. Vid inlopp ska erosionsskydd anläggas.
7. Funktion och plats ska bestämma val av växter och jord. Näringsberikade jordar ska undvikas och växter som klarar både våta och torra förhållanden ska väljas.
8. Vid utformning av ny bebyggelse ska marken luta bort från fasad och särskilt vid entréer. På fastigheter med stor risk för översvämning ska infiltration och fördröjning av regnvatten säkerställas förslagsvis i lågpunkter.

Figur 14. Exempel på bebyggelse i Knivsta där det finns utrymme för vattnet att bli stående vid stora regn. Foto Knivsta kommun

6. Ansvarsfördelning

Ansvaret för dagvatten- och skyfallshantering är uppdelat mellan flera olika aktörer. Därför behöver alla parter vara medvetna om sin hantering och sin påverkan. Kommunen har många möjligheter att genom information och myndighetsutövning styra mot målen i dagvatten- och skyfallsstrategin.

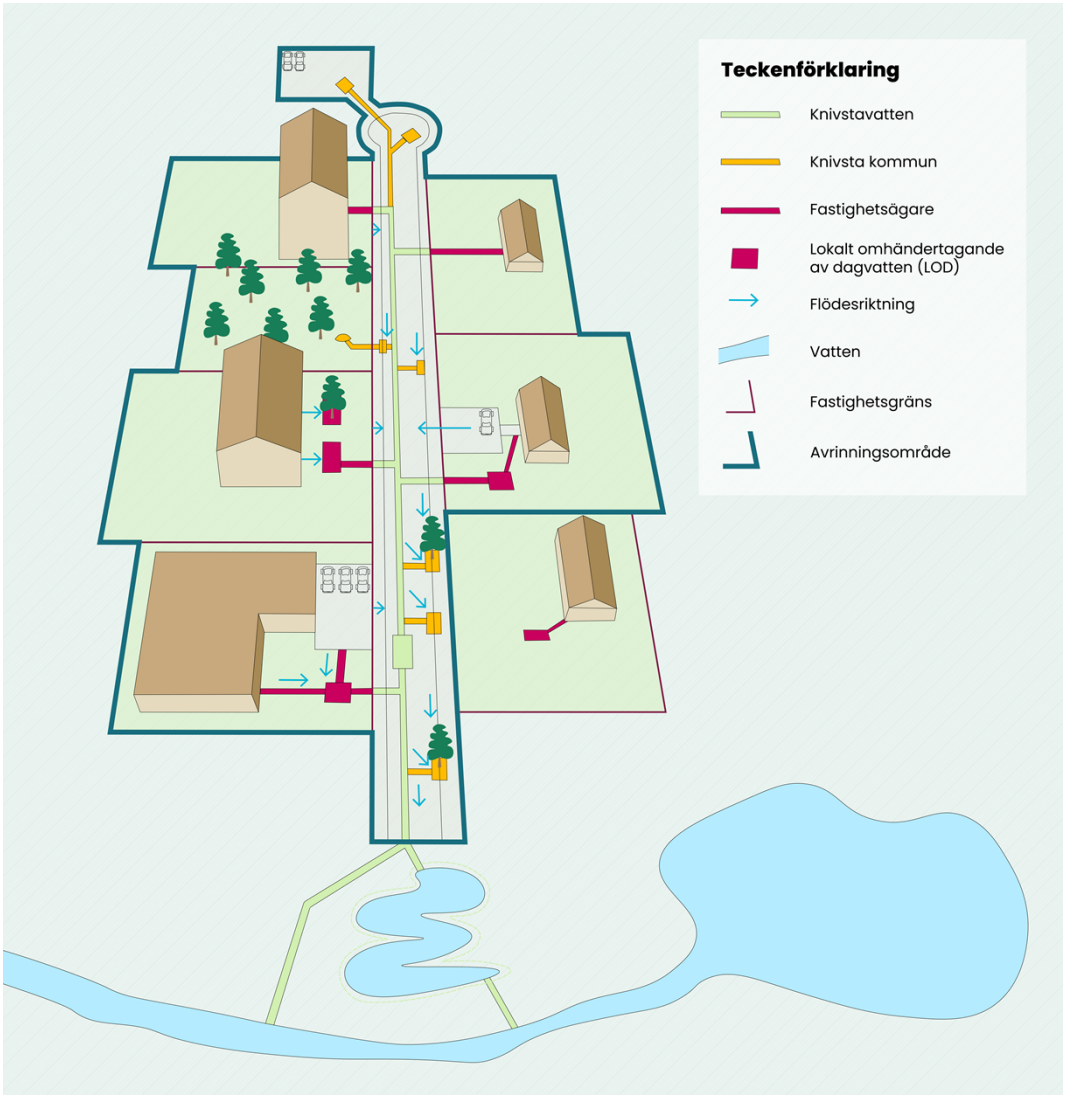
6.1 Kommunens övergripande ansvar

Kommunen har det övergripande ansvaret för den lokala samhällsutvecklingen. I detta ansvar ingår att dagvatten omhändertas och hanteras i befintlig och ny bebyggelse på ett bra sätt.

När dagvattenhanteringen behöver lösas i ett större sammanhang för befintlig eller kommande bebyggelse fastställer kommunen ett verksamhetsområde för dagvatten. Knivstavatten AB ansvarar för att avleda och vid behov rena och fördröja dagvatten från fastigheter och allmän plats inom verksamhetsområdet. så att inte miljökvalitetsnormerna påverkas negativt. De ansvarar även för drift och skötsel av anläggningarna.

Kommunen ska föregå med gott exempel, både på egen mark och i egen verksamhet vid nybyggnation och åtgärder i befintlig bebyggelse. Kommunen bör använda sin möjlighet att ställa krav via avtal och beslut avseende sådant som byggs av andra på kommunens mark.

En schematisk skiss över ansvarsförhållanden för både anläggande och skötsel av dagvattenanläggningarna. visas i *Figur 15*Figur 15 nedan.

Figur 15: Schematisk skiss över ansvarsfördelningen. Modifierad utifrån Svenskt Vattens publikation P110.

6.2 Samhällsbyggnadskontoret

I den fysiska planeringen utarbetas både kommunövergripande planer, program och detaljplaner. I översiktsplaner ska strategiska lägen för dagvattenhanteringen, t.ex. avrinningsvägar och översvämningskänsliga områden, identifieras och skyddas med hänsyn till risk vid skyfall och extrema regn. Recipienter som berörs ska redovisas. Vid detaljplaneläggning ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet. Kommunen bör tidigt kunna visa på att dagvatten kan omhändertas på ett hållbart sätt samt att miljökvalitetsnormerna kan uppfyllas. En tidig dagvattenutredning behöver kartlägga avrinningsområdet/-områdena som planen är belägen inom och hur dagvattnet ska fördröjas och ledas utanför planområdet, samt identifiera behov av rening eller begränsning av flöden inom

planområdet. En detaljplan skapar förutsättningar för att möjliggöra en god dagvattenhantering. I detaljplanen regleras till exempel utformning av allmän plats och gator, höjdsättning på markyta och vägar, vegetation, samt bebyggelsens omfattning och läge. Reservat för den allmänna dagvattenanläggningen kan säkras i detaljplanens karta. Utformning av dagvattenåtgärder regleras inte juridiskt i detaljplanebestämmelserna, men intentioner och viljeinriktning för dagvattenhanteringen kan beskrivas.

Samhällsbyggnadskontoret är huvudman för allmän platsmark i Knivsta kommun. Huvudmannen är ansvarig för att iordningställa ytor för hållbar hantering av dagvatten från allmän plats samt för att dessa är utformade så att de kan underhållas och driftas utan att orsaka skada på den egna eller andras fastigheter och anläggningar. Huvudmannen för allmän plats ansvarar för att förorenat dagvatten från allmän plats renas innan det tillförs den allmänna dagvattenanläggningen. Det finns många goda exempel från andra kommuner att inspireras av (Figur 16).

I samband med bygg- och marklovhanteringen prövar kommunen om ett förslag till ny bebyggelse stämmer överens med detaljplanen, samt uppfyller kraven så att allmänna och enskilda intressen inte skadas. Dagvattenhanteringen ska följas upp i den kontrollplan som upprättas i samband med lovprövning. Kommunen kan inte utföra startbesked om kraven och bestämmelserna inte är uppfyllda.

Samhällsbyggnadskontoret ansvarar också för prövning och tillsyn för både dagvattenanläggningar och miljöfarlig verksamhet med utsläpp som kan påverka dagvattenkvaliteten. Kraven på vad som släpps ut i dagvattnet ska vara rimliga. Dagvattenanläggningar som anläggs inom detaljplanerat område ska anmälas till kommunen om de omfattar fler än en fastighet, samt har andra syften utöver att föra vattnet vidare till det kommunala ledningsnätet. För en enskild fastighet krävs ingen anmälan om vattnet inte är väldigt förorenat. Kommunen kan ställa krav på såväl fördröjning som rening av dagvatten kopplat till miljöbalkens krav och recipientens status.

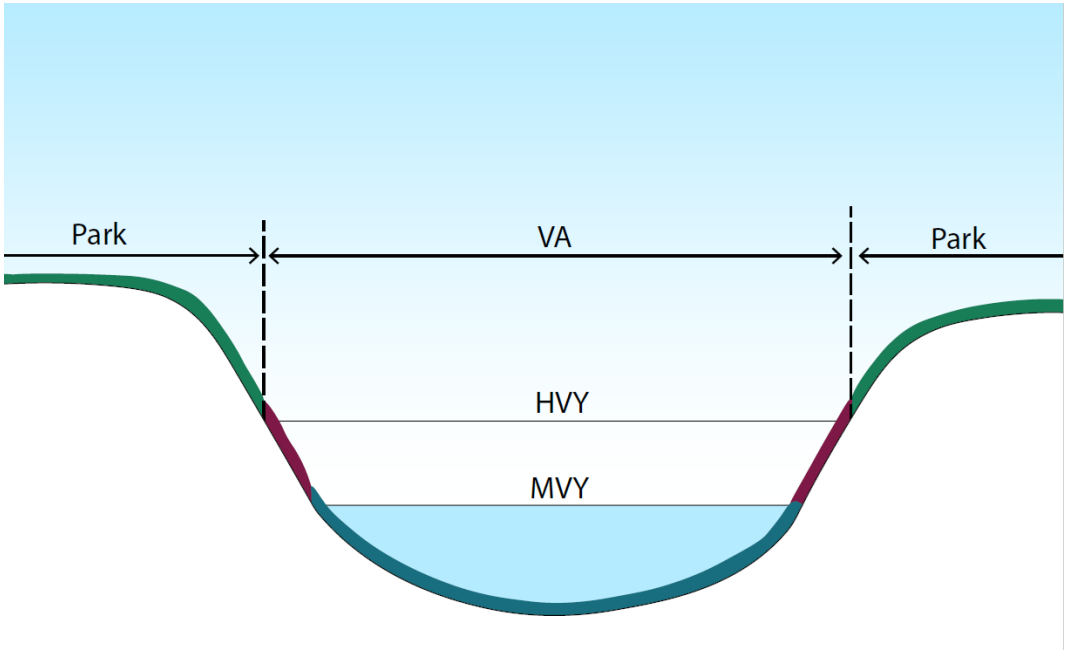

Figur 16. I Uppsala finns flera dagvattenanläggningar med stor kapacitet för rening och fördröjning, som samtidigt är väl gestaltade och skapar rekreativa värden för besökare. Till vänster syns dagvattendamm vid Polacksbacken och till höger Carls hage. Foto: Knivsta kommun

6.3 Knivsta vatten

Ansvaret för den allmänna dagvattenanläggningen i kommunen ligger hos Knivstavatten AB. Ansvaret omfattar normal nederbörd utifrån när anläggningen uppfördes. Skyfallsanläggningar avsedda för mycket kraftiga regn (t.ex. 100-års regn) ingår inte i VA-huvudmannens ansvar. Kommunen ansvarar för skyfallsanläggningar på allmän plats.

Ansvarsförhållandet mellan Knivsta kommun och VA-huvudmannen Knivstavatten AB visas i Figur 17.

Figur 17. Fördelning av skötselansvar för dagvattendammar. VA-huvudmannen ansvarar för dammens funktion upp till högvattenytan (HVY). Knivsta kommun ansvarar för slänterna ovanför högvattenytan samt grönytor runtom dagvattendammen, på kommunal mark. Bilden är modifierad utifrån dagvattenhandbok för Uppsala.

6.4 Exploatör

Kommun, stat och privatperson kan agera exploatör. I samband med exploatering ska kommunen arbeta och ställa krav enligt dagvatten- och skyfallsstrategin. Kommunen behöver ta hand om dagvattenfrågan vid nyexploatering, försäljning och avstyckning av mark. Vid genomförandet av en detaljplan regleras frågan via olika avtal och överenskommelser. I sådana avtal kan till exempel överenskommelser kring överlåtelse av mark som behövs för att tillgodose behovet av allmän plats samt finansieringen av anläggande av gator, vägar och dagvattenanläggningar göras. Exploatören ansvarar för att planera, projektera och bygga dagvattensystemet innan förbindelsepunkt till allmän dagvattenanläggning. Exploatören har ansvar för att hantera, fördröja och rena även det dagvatten som uppstår under genomförandetiden som till exempels hantering av länsvatten. Exploatören ska bekosta de anläggningar som är rimliga med hänsyn till nyttan för exploateringen.

6.5 Fastighetsägare

Fastighetsägare är ansvariga för dagvattenhanteringen och dagvattenanläggningar inom sin fastighet. Fastighetsägaren ansvarar för att koppla på sin fastighet till den allmänna dagvattenanläggningen på rätt sätt till anvisad förbindelsepunkt. Avsedd funktion ska kunna upprätthållas genom drift och underhåll och den allmänna dagvattenanläggningen ska kunna användas på det sätt som den är avsedd för.

Fastighetsägarens ansvar omfattar dessutom förebyggande åtgärder, som underhåll av diken för att upprätthålla ursprunglig funktion, så att skada inte uppstår på annans mark. Vidare ansvarar fastighetsägaren för utförande av skyddsåtgärder vid skyfall och extrema regn, samt att ha en försäkring som skyddar fastigheten vid sådana väderhändelser. Dagvatten och skyfallsvatten från fastigheten får inte orsaka översvämningsskador eller annan åverkan på andra fastigheter.

En stor del av dagvattenhanteringen i kommunen sker utanför den allmänna dagvattenanläggningen. Det kan till exempel röra sig om lokalt omhändertagande eller diken som avvattnar allmän plats eller vägdiken. För hantering och bortledning av dagvatten utanför verksamhetsområde ansvarar fastighetsägare, samfällighet, verksamhetsutövare eller huvudman.

7. Genomförande av dagvatten- och skyfallsstrategin

Beslutet att anta dagvatten- och skyfallsstrategin innebär att kommunen säkerställer ett långsiktigt och strukturerat arbete för en hållbar och klimatanpassad dagvattenhantering i Knivsta kommun. Det är viktigt att hitta en balans för utveckling av ett hållbart samhälle, genom ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Genom tillämpning av strategin och löpande information samt uppmuntran till anpassade lösningar och förebyggande åtgärder kan framtida kostnader för skador på grund av översvämning eller förorening undvikas.

För att uppnå syftet behövs en tydlig organisation, relevant kompetens, tillräckliga resurser och tydlig vilja.

Samhällsbyggnadskontoret har huvudansvaret för att driva och samordna arbetet med strategin. Strategin ska tillämpas i samtliga beslut som rör planering, utformning och drift av dagvattenhantering i Knivsta kommun. Den gäller vid såväl ny- som ombyggnation, och i befintlig miljö. Den bör särskilt följas vid nybyggnation där potentialen att skapa hållbara lösningar är som störst.

Samhällsutvecklingsnämnden har det övergripande ansvaret för tillämpning, men alla berörda nämnder ansvarar för tillämpning, uppföljning och utvärdering utifrån strategin.

8. Referenser

- Birve, S. (2026). *Beräkning av föroreningsinnehåll i dagvatten i Knivsta och förslag på åtgärder*. Examensarbete 30 hp, UPTEC W 26 002. Januari 2026.
- Knivsta kommun. (2025). *Kommunala föreskrifter om användandet av den allmänna va-anläggningen (KFVA). Dnr* K/S-2024/766. Beslutad av Knivsta kommunfullmäktige 2025-03-15.
- Naturvårdverket. (2025). *Vägledning om hållbar dagvattenhantering. (Hämtad: 2026-01-09).* Hållbar dagvattenhantering
- Palmér Rivera, M., Sandwall, A., von Stedingk, T., Thor, A-C., Lehtonen, H., Öhrn, J., Edling, J & Lunnemo, K. (2017). *Dagvattenstrategi för Knivsta kommun.* Beslutad av Knivsta kommunfullmäktige 2017-12-13.
- Statens Offentliga Utredningar. (2023). *En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU:2023:72).* En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande, SOU 2023:72
- https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/avlopp/hallbar-dagvattenhantering/Sandvikens kommun. (2023). *Dagvattenplan.* Dnr KS2022/473. Beslutad av Sandvikens kommunfullmäktige 2023-02-20.
- Svenskt vatten. (2011). P104: Nederbördsdata vid dimensionering och analys av avloppssystem.
- Svenskt vatten. (2011). P105: Hållbar dag- och dränvattenhantering – råd vid planering och utformning.
- Svenskt vatten. (2016). P110: Avledning av dag-, drän- och spillvatten. Funktionskrav, hydraulisk dimensionering och utformning av allmänna avloppssystem.
- Uppsala kommun. (2016). *Handbok för dagvattenhantering i Uppsala kommun.* UV_Dagvattenhandbok 2016.pdf
- Uppsala kommun. (2025). *Remiss av riktlinje för klimatanpassning vid ny-, till- och ombyggnation Uppsala kommun*. Remiss av riktlinje för klimatanpassning vid ny-, till- och ombyggnation - Uppsala kommun
- WRS. (2023). *Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Pinglaström, Ekebyån och Knivstaån. Knivsta kommun.*
- WRS (2025). *Underlag till lokalt åtgärdsprogram för Valloxen och Lövstaån. Knivsta kommun.*WSP (2024). *Skyfallskartering och risk- och konsekvensanalys för Knivsta kommun. Skyfallsmodell*